

Zaza Dilinde Fiiller
Fiilê Zonê Zazaki
Verben der Zaza Sprache

Fiil listeleri:

Zazaca - Türkçe – Almanca

Türkçe - Zazaca

Almanca - Zazaca

İlyas ARSLAN

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş. 'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-742-3

Kitap Adı

Zaza Dilinde Fiiller

Yazar

İlyas ARSLAN

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

25465

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

EDU018000

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

İlk teşekkürü beni bu kitabın tamamlanması için motive eden bu dili konuşan güzel insanlarına borçluyum. Her türlü olumsuz şartlarda bile kendilerine ait olan en önemli bileşenin dil olduğunun bilinciyle dilinden vazgeçmemiş bu toplumun birçok bireyinin de bu esere küçük veya büyük katkısı olmuştur. Farklı yörelerden gelen bölüm öğrencilerimiz de elinden geldiğince destek sunarak teşekkürü hak etmişlerdir. Metinlerin imla düzeltmeleri için elinden geleni yapan Aysel Çelik'e da teşekkür etmeden geçemeyeceğim. Ayrıca Dr. Zülfü Selcan'ın özellikle gramer çalışmalarıyla Zaza Diline emeklerini de unutmamak gerekiyor. Varlığıyla bütün çalışmalarımın en etken motivasyon kaynağı ise ailemdir.

Elimdeki fiiller elbetteki bu eserle sınırlı değildir. Üzerinde çalışılan, ve ikinci ve daha geniş baskı için hazırlanan eser ise önümüzdeki süreçte yayımlanacaktır. Fiil listelerinin diller hanesine daha farklı dillerin de eklenme çalışmaları devam etmektedir.

Eserin herkese gerekli katkıyı sağlaması umuduyla bir sonraki çalışmada görüşmek üzere.

Kısaltmalar

*	Gramere uymayan yapılar	İÖ	İlgeç Öbeği
A	Ad	İK	İstek kipi, Conjunktive
AÖ	Ad Öbeği	intr	Geçişsiz, intransitif
alm.	Almanca	MGZ	Mişli geçmiş zaman
d	dişil	morf.	morfolojik
DGZ	Dili geçmiş zaman	NESNE _D	Direk nesne
düz	düzenli	NESNE _{IN}	İndirek/Hedef Nesnesi
düzs	düzensiz	ŞZ	şimdiki zaman, waxto nikaên , present
e	eril	tür	Türkçe
ed	edilgen, pasif	tk	tekil
et	etken, aktif	tr	Geçişli, tranzitif
ett	ettirgen, kozatif	val	valens (bileşen, öge)
EÖ	Eylem Öbeği	YP	Yön Partikeli
gli	geçişli		
gsiz	geçişsiz		
GZ	Geçmiş zaman, waxto ravêrde, past		
GZG	Geçmiş zaman gövdesi		
HGZ	Hikayesi geçmiş zaman		

İÇİNDEKİLER

1 Zaza Dili	3
1.1 Zaza Dilinin Yayılma Alanı	3
1.2 Zaza Dilinin Lehçeleri	5
2 Kök ve Masterlar	7
2.1 Fiil Kökleri	7
2.2 Masterlar	8
3 Fiil Ön Ekleri	10
3.1 Ön Eksiz Fiiller	10
3.2 Ön Eklerin İşlevleri	12
3.3 Ön Ek Türleri	12
3.3.1 Yön Partikelleri	12
3.3.2 Kolektif Partikelleri	14
3.3.3 Hedef Nesnesi Zamirleri	15
3.4 Ön Eklerin Birlikte Kullanımı	18
4 Fiil Grupları	19
4.1 Morfolojik Gruplar	19
4.1.1 -Ø Grubu Fiilleri	20
4.1.2 -d Grubu Fiilleri	20
4.1.3 -t Grubu Fiilleri	21
4.1.4 ı-t Grubu Fiilleri	21
4.1.5 n-a Grubu Fiilleri	21
4.1.6 -a Grubu Fiilleri	21
4.1.7 -i-y-a Grubu Fiilleri	22
4.1.8 -n-i-y-a Grubu Fiilleri	22
4.2 Sözcüksel Anlam -Görünüş (Aspect)	22
4.2.1 States 'Hâl, Durum'	23
4.2.2 Achievements 'Başarma'	25
4.2.3 Semelfactives 'An'	25
4.2.4 Accomplishments 'Tamamlama'	26
4.2.5 Activities 'Aktivite'	27
4.2.6 Active Accomplishments 'Aktif Tamamlama'	29

5 Fiillerin Özellikleri	29
5.1 Geçişsiz/Geçişli Fiiller.....	29
5.2 Çift Geçişli Fiiller	30
5.3 Düzenli/Düzensiz fiiller	33
5.4 Kopula (Koşaç) Fiili 'biyaene'	33
5.5 Yardımcı Fiiller / Auxiliare:.....	34
5.5.1 şikiyaene/bese kerdene '-e bilmek, -a bilmek'	34
5.5.2 amaene/daene	35
5.6 Etken/Edilgen Fiiller	36
5.7 Ettirgen Fiiller	37
6 Morfolojik Ergatif Sistem	40
7 Şahıs Takıları	41
8 Zamanlar – Tempus	42
8.1 Kip (Modus).....	43
9 Fiil Listesi	45
9.1 Genel bilgiler	45
9.2 Zazaca - Türkçe - Almanca	46
9.3 Türkçe - Zazaca	128
9.4 Almanca - Zazaca	153
Kaynakça	177

Kaynakça

- Arslan, Ilyas. 2016. *Ergativität und Verbfunktionalität in der Zaza Sprache*. Doktora Tezi: https://docserv.uni-duesseldorf.de/servlets/DerivateServlet/Derivate-39270/Arslan_Dissertation_Submit_Bib_A1.pdf.
- Arslan, Ilyas. 2017. Zaza Dilindeki ergatif sistemin tarihi gelişimi. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 4(8): 63-87.
- Gippert, J. 2008. Zur dialektalen Stellung des Zazaki. *Die Sprache* 47/1, 2007/2008: 77-107.
- Keskin, Mesut 2008. *Zur dialektalen Gliederung des Zazaki*. <http://publikationen.ub.uni-frankfurt.de/volltexte/2009/6284/> (Ocak 2010).
- Pamukçu, Fahri. 2001. *Gramerê Zazaki: zuwanrêznayi*. İstanbul: Wejiyaişê Tiji.
- Paul, Ludwig. 1994. Die Zaza-Sprache und ihre Stellung. In *Ware 6* (Zeitschrift für Zaza-Sprache und Kultur), Baiersbronn, 1994, S. 46-49.
- Paul, Ludwig. 1998. Zazaki. Grammatik und Versuch einer Dialektologie. *Beiträge zur Iranistik* 18. Wiesbaden: Ludwig Reichert Verlag.
- Selcan, Zülfü. 1998. Grammatik der Zaza-Sprache: Nord-Dialekt (Dersim-Dialekt). Berlin: Wissenschaft & Technik.
- Todd, T.L. 2002. *A grammar of Dimili: also known as Zaza*. Stockholm: Iremet Förlag. Online Ausgabe (2008): www.zazaki.de/english/T.L.Todd-AGrammarofDimli.pdf.